

Ristikot Venäjällä (ja vähän muuallakin)

Palstallamme on käsitelty sanatehtäviä muilla kielialueilla, mutta pitäytyen latinalaisen kirjaimiston parissa. Sanaristikko on kuitenkin niin hieno keksintö, että siitä on kehitelty omia versioita keltaisissakin paikoissa, joissa käytetään muunlaisia aakkosia. Israelissa julkaistaan ristikoi ta hepreaksi, Intian Bangalooressa herra A.N. Prahlada Rao on Wikipedian mukaan laatinut 35 000 sanatehtävää paikallisella kannadan kielellä ja kirjaimistolla. Japanissa käytetään enimmäkseen tavuaakkosia, joten ristikoi stakin tulee tavuristikoi ta, pakostakin.

Lähempänä omaa kulttuuriamme on naapurimaa Venäjä, missä myös on kehitetty oma ristikokulttuuri, tietysti omanlaisessaan muodossa ja hieman viivytellen. Neuvostojärjestelmä oli monin tavoin konservatiivinen ja salli uudenlaiset kokeilut ja lainat ulkomailta vain pitkin hampain.

Venäläiset olivat aluksi nopeita seuraamaan muotia, ensin emigranttien piirissä. Tietävästi ensimmäiset venäjänkieliset sanaristikot laati ja julkaisi Berliinissä kirjailija Vladimir Nabokov vuonna 1925, siis jo kaksitoista vuotta Arthur Wynnen keksinnön jälkeen, samoihin aikoihin kuin Suomessakin tehtiin vastaava. Nabokov myös keksi ilmiölle venäjänkielisen käännöksen "krestoslovitsa", sananmukaisesti "ristisana".

Neuvostoliitossa ensimmäinen ristikko julkaistiin heti vuoden 1925 lopulla silloisessa Leningradissa. Nabokovin omakielinen nimitys ei kuitenkaan vakiintunut, vaan Venäjällä ristikoi sanat tunnetaan enimmäkseen nimellä

"krossord". Ylättävääkö? No, tietokonekin on venäjäksi "kompiuter", ja "kross" ei venäjäksi viitannut ainakaan mihinkään kiellettyyn kristilliseen kuten "krest".

Suuren ja mahtavan hajoamiseen saakka Venäjälläkin oli vallalla vanhanaikainen höyry, omine erityispiirteineen tietysti. Niistä meikäläisittäin katsoen kummallisimmin oli se, että vaikka pohjakuvio oli yleensä symmetrinen, niin piilokirjaimia saattoi yhdessä sanassa olla vaikka kuinka monta. Yksi pitkäkin sana ei välttämättä ristennyt muiden kanssa kuin muutamassa kohdassa. Tämä antoi toisaalta tietysti vapautta laatia tehtäviä erilaisiin teemoihin, kun sai olla suurpiirteinen. Tästä lastentaudista on nyt enimmäkseen päästy eroon, mutta edelleenkin venäläisessä ristikossa voi olla suomalaista piilosanaa muistuttava pohja, jossa joka toinen kirjain on piilokirjain. Venäjälläkin on kyllä nykyisin monipuolinen ristikolehdistö, joka julkaisee myös ruotsalaistyyppisiä ristikoi ta, joissa vihjeet ovat ruudukon sisällä eivätkä erillisessä vihjelystassa.

Venäjänkielisiä ristikoi ta ratkoessa pitää vielä muistaa yksi kielen ominaisuus. Vieraskieliset nimet pyritään translitteroimaan mahdollisimman tarkkaan sen mukaisesti kuin ne äännetään. Shakespeare kirjoitetaan venäjäksi ШЕКСПИР. Edes nimien kirjoitetaan määrä ei siis välttämättä ole sama toisenlaista kirjaimistoa käytettäessä.

Ensi kerralla siirrymme ulkomaanristikoi ta muihin aiheisiin. Lopuksi kuitenkin vielä se huomio, että tuota kannadan kieltä Intiassa puhuu 45 miljoonaa ihmistä, venäjää äidinkielenään 165 miljoonaa. On siinä rutkasti potentiaalisia ratkojia!

Antti Parkkinen
antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetttäkää ristikoi aiheisiä kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/